

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De postrema parte particularis examinis, nimirum de collatione. Cap. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

De Postrema parte particularis examinis, nimirum de Collatione.

CAPVT XII.

OSTREMAM Partem huius particularis examinis, Collationem nominamus; diximusq; eam in hoc consistere, ut quis defectus in secunda sui discussione repositos cum defectibus prima discussionis conferat, & culpas vnus diei, culpis diei præcedentis comparet, & vnam hebdomadam respectu alterius, quæ præcessit, inspiciat, ut an emendetur, & spiritu proficiat, an non emendetur, & sic deficiat, (quia non progredi in via spiritus, regredi est,) planè cognoscat. Hæc collatio non est nouum inuentum: nam illam expressis verbis docet Bernardus in speculo monachorum, sic scribens:

Comparanda est dies instans diei præterita, ut ex eorum collatione suum deprehendere possit monachus vel profectum vel defectum. Et alio loco ait: Integritatis tuæ curiosus explorator vitam tuam in quotidiana discussione examina. Attende diligenter quantum proficias, vel quantum deficias, qualis sis in moribus, & qualis in affectibus, quam similis sis Deo, Redemptori & Saluatori nostro, vel quam dissimilis, quam propè, vel quam longè, non locorum interualis, sed morum affectibus. Eandem præscribit Dorotheus in hunc modum: Discat vnusquisque vbi sit, aut in quo libro scriptus. Debemus enim non solum nos per dies singulos discutere, sed per quælibet tempora, per menses, per hebdomadas: ac nobis ipsi dicere: Prima hebdomada huiuscemodi passionis affectus es; nunc quomodo habes? Item per tempus quodque anno transacto victus es, & superatus ab hac passione, nunc quomodo habes? Et ita per quælibet diligenter inspicere, si quid à nobis abscondimus ex illis, an in eisdem volumur, vel in deteriora delapsi sumus. Basilius tandem eiusdem collationis non est oblitus: sic enim ait: Quæ singulis diebus feceris opera, ea vesperi tecum ipse commemora, & cum iis quæ feceris prædie, conferto; studio sequè operam dato, ut melior in dies magis ac magis exiltas. Hæc illi.

Multiplex autem est huius collationis vtilitas. Vna est illa, quam dixit Dorotheus, ut cognoscat homo, vbi sit, & in quo libro sit scriptus. Nam si hac hebdomada nihil omnino profecit, & eundem culparum numerum in illo vitio, quod emendare vult, atque in hebdomada præcedenti commisit, scriptus erit in libro tepidorum, qui tota die ociosi manent, & nihil omnino in suæ animæ vinea laborant, cum tamè sint ad laborandum conducti. Horum increpatione continetur illis verbis Ieremias: Fertilis est Moab ab adulescentia sua, & requieuit in fecibus suis: nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abiit; ciccirco permansit gustus eius in eo, & odor eius non est immutatus. Moab interpretatur de patre, & signat illum, qui imitatur primum parentem carnis suæ: sicut iste præceptum à Domino ei impostum; ita & ipse promissum, aut propositum Domini gratia factum transgreditur. Hic fertilis est, id est, diues ab adulescentia sua, quia ipso tepore mentis & segnitie spiritus, qua laborare, & aliquid lucrari non curat, videtur de seipso sentire, quod ille Episcopus Laodiceæ, cuius hæc erat vox: Diues sum, & locupletatus, & nullius ego. Huius manifestum indicium est, quia requiescit in imperfectionibus suis. Nam si se non diuitem meritum putaret, sed pauperem, & egenum,

A atque imperfectum aduerteret, niteretur vtiq; penuriam virtutum per imperfectionum abiectioem deponere. Semper hæret in eodem luto, & à misera imperfectionum seruitute ad aliquam suorum morum non trahit emendationem. Quare sicut mustū, quod non transfunditur de vase in vas, eundem semper gustum & odorem tenet: ita & tepido, vitam & cōversationem non mutari in melius, eadem culpæ & imperfectiones adherent. Si autem seipsum examinās, & vnū tempus cum alio cōferens, in sequenti die, vbi gratia, vel in sequenti hebdomada, non iā eundem numerum culparum atque in præcedenti, sed maiorem inueniat, erit scriptus in libro stultorum, & suam substantiam dilapidantium: nam cum aliquid profecisse, aut saltem quod iam habebat seruasse debuisset, nec profecit, nec stetit, sed in peius est lapsus, & infeliciter factus est seipso deterior. Et erit ex illis, quibus in Apocalypsi dictum est: Qui nocet, noceat adhuc: & qui in sordibus est, sordescat adhuc. Quis enim ambigat, illū qui quotidie magis deficit, & plus delinquit in inferendo sibi maiori nocumēto, atque in sordibus aggregandis perlitere? Terribilis est autem ista Domini comminatio, ut sicut ludimagistri solent dicere pueris confabulantibus aut ociose sedentibus: Nolite legere, nolite scribere, ut ipsi flagellum timentes legant, & scribant: ita Dominus torpentibus dicit, quemadmodū meditatus est Ambrosius: Qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc: Quia ecce venio cito, & merces mea mecum est reddere vtiq; secundum opera sua.

B Nam sicut in me ipso habeo, quo iustus fatigat, & beatos faciam, ita alterius manu non indigeo, ut amplius nocentes, & sordentes condignis penis afficiam. At si iustus hanc collationem suæ vitæ faciens, se emendatum videat, & aut omnino non cecidisse, aut minus cecidisse reperiatur, scriptus erit in libro tendentium in cælum, quia eo magis ad vitam accedit, quo magis à culpa & à morte discedit. Tunc annumerabitur exercitui Domini, qui post longam captiuitatem, [eadē die,] quæ dies est fetuoris & gratiæ, [egressus est de terra Egypti.] Mores enim emendare, & aliquid perfectionis cōsequi, quasi ex Egypto egredi est, & à pluribus culpis ad pauciores transire, est in virtute proficere. Nam profectus noster in hoc consistit, inquit Bernardus, ut nunquam arbitremur nos apprehendisse, sed semper extendamur ad anteriora, incessanter conemur in melius, ut imperfectum nostrum diuinæ misericordiæ obtutibus iugiter exponamus.

C Altera est vtilitas, si forte altera dici potest, illa, quam tetigit superiori loco idem Bernardus, quia ex hac collatione vnus diei cum alio, vel vnus longioris temporis cum alio, iustus vir suum profectum aut defectum intelligit. Augmentum enim animæ, siue spiritalis eius profectus, licet in seipso inuisibilis sit, sicut & ipsa anima, tamen ex affectibus potest agnosci. Et sicut boni & mali ex operibus cognoscuntur, iuxta illud: A fructibus eorum cognoscetis eos; ita ex eisdem operibus, bonitas aut nequitia intus latens deprehenditur. Eadem autem est via profectus interni ac defectus agnoscendi, ut ille dicatur proficere, qui sollicitius culpas, & negligentias vitæ illæ verò deficere, qui tepidius & negligentius se per aliquam culpam deformat. Atque adeo, qui facta duarum dierum, aut hebdomadarū collatione, minus in sequenti tempore in illud vitium, quod impugnat, lapsus est, aut sollicitius in virtutem, quam seclatur, incubuit, absque dubio profecit: qui verò turpius aut frequentius in vitium impigit, aut tardius vel negligentius virtuti studuit, sine vlla excusatione

D

Bern. in speculo monachorum. In meditationibus. c. 5.

Dorothei. doct. 10. ad finem.

Basili. ser. de abdicat. verū. ad finem.

Ierem. 48. 11.

Apoc. 3. 17.

Apoc. 2. 17.

Amb. ibid. n. 12.

Exod. 12. 41.

Bern. ser. 3. de Eucharistia.

defecit. Et similiter qui in eodem statu se inuenit, torpentibus ac deficientibus est annuerandus; quia non dissimulandus defectus est, quo tempore quis ambulare in via spiritus debuisset, nec vnum passum ambulasse.

Ex hac autem cognitione triplicem anima elicit affectum sanè vtilissimum. Vel enim ex collatione duorum temporum intelligit se defecisse, aut parum aliquid profecisse, aut plusquam mediocriter ambulasse. Si defecit, tristatur, & tristatur ad salutem, ea tristitia, quæ secundùm Deum est. Luget, & queritur, quia tempus ad salutem animæ sibi concessum turpiter & imprudenter amisit. Luget, quia viator cum sit, nihil viæ sibi ambulandum confecit: luget, quia ne cogatur per mortem cessare, priusquam virtutem acquirat, pertimescit. Seipsum ad proficiendum vrget illa admirabili exhortatione Ambrosij, qui sic ait: In via es, o homo, ambula, vt peruenias; ne & nox in via te occupet, ne consumatur dies vitæ, antequam progressum virtutis acceleres. Viator es vitæ huius, omnia transeunt, omnia post te fiunt. Omnia in haec vita cernis, & trās. Vidisti amoenitatem arborum, viriditatem herbarum, puritatem fontium, & quodcumque huiusmodi, quo delectantur oculi. Inuit spectare, delectauit parumper attendere. Dum attendis, pertransisti. Iterum dum ambulas, incidisti scopulosum & confragosum iter, concaua rupium, prærupta montium, densa syluarum. Tædiasti parum, iterum transisti. Talis hæc vita est, cuius nec prospera permanent, nec aduersa diuturna sunt. Ergo quasi in via locarum, neque secunda extollant, neque aduersa frangant, nec plausibilia remorentur, nec mœsta detineant. Festina semper ad finem, festina vt peruenias.] Si autem se examinans profecit, sed parum profecit, seipsum increpat, & reprehendit, quia tam lentis passibus nunquam ad finem virtutis alicuius peruenit. Audit iustus quasi Angelum Domini, sanctam inspirationem dicentem sibi: Surge, & comede, grandis enim tibi restat via.] Surge, inquam, per assumptionem noui feruoris, comede, & nouis considerationibus asferuentibus desideris, quasi nouis cibis, teipsum ad velocius ambulandum corrobora, quoniam tanta lentitudine ambulans, in via spiritus, quæ satis longa est: parum aut ferè nihil procedes. Si tandem ex collatione diuersorum temporum quis deprehendat se non mediocrem progressum fecisse, Deum sibi adesse adiutorem intelligit, illi pro accepto tantæ emendationis beneficio gratias agit, & seipsum ad maiorem profectum acquirendum accendit. Experitur sanè viam perfectionis non esse difficilem, quia si tam paucis diebus tantam in se mutationem aduertit, tantum se vicit, quid, si perseueret, nisi magnos in virtute ac omni puritate progressus speret? Ita quidem apud se cogitat: At nunc non vident lucem: subito aër cogitur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum formidolosâ laudatio.] Id est; Paulo antè in caligine & obscuritate versabar, cum huius imperfectionis nubes me opprimebat, in tantum vt serenitatem mentis pene accipere desperarem. Nunc autem spiritu diuino afflante, nubes ita breui tempore disiecta est, & ab Aquilone, nempe à mortificationis frigore, quo me ipsum compressi, subito instar auri splendens serenitas venit; & tam insperata tranquillitas mentem meam lætificauit. Quid fiet, si in feruore & emendationis cura persisto, nisi quod breui tempore portum concupitæ virtutis ingrediar? Tunc non sine ingenti

Ambr. in Psal. 1. versu. 1.

3. Reg. 19. 7.

Job. 37. 21. 22.

A) reuerentia & tremore, Deo laudes concinam, qui tam mirabilia in me operatus est, & de eo in dies sublimiora dona confidam. Benedictio quidem Domini in mercedem iusti festinat, & in hora veloci processus illius fructificat.] Quod si me ipsum ad capellendam virtutem animauero, non tardabit Deus quàm celeriter eam ad mentem demittere, & me, qua cupio, possessione ditare.

Ecce ergo plurimas huius collationis vtilitates. Prima, quod illius præsidio qualis apud Dominum sis, non ineprè coniectas. Secunda, quod tuæ mentis statum agnoscis. Tertia, quod si non proficias, tristatis ad salutem, & erubescis. Quarta, quod si parum proficias, temetipsum reprehendis. Quinta, quod si non mediocrem in te emendationem adueras, ea fiducia, quæ Deo subnititur, de perfectionis adeptione confidis. Vt verò hæc omnes vtilitates suum complementum habeant, duo tibi facienda sunt. Alterum est, vt si ex vsu huius præstantissimi instrumenti profectum non sentias, huius rei causas initiâque disquiras: patri spirituali teipsum aperias, rationem procedendi cum eo conferas, causas à te repertas huius tepiditatis edicas, ac ordinem ab illo præscriptum inuolabiliter teneas. Sæpe enim fructus huius exercitij differitur, vt homo se humiliet, & quod per seipsum non adipiscitur, directione alterius hominis, nempe magistri spiritualis, acquirit. Principium disciplinæ humilitas est, inquit Hugo; & nihil addiscit inflata superbia, qua quis vult sine alterius hominis adiutorio ad virtutis fastigium euolare. Qui altam facit domum suam, querit ruinam, & qui euitat discere, incidit in mala.] Non omnes, qui altas ædificant domos, ruinam querunt, sed illi, qui sine firmo fundamento, & sine debita coniunctione lapidum, magnam molem conantur extruere. Sic qui sine humilitate, qua se magistro spirituali docenti subiiciant, volunt altissimam perfectionem adipisci, solent non minimos casus experiri. Alterum documentum est, vt si ex prædicto vsu particularis examinis, iuxta desiderium tuum, magnum percipias fructum, causas etiam huius profectus adueras, & rationem, qua processisti, consideres, vt in posterum eandem obserues. Nam eandem causam eosdem parturiunt effectus, & si hodie hunc modum viuendi tenens, aliquid boni lucratus es, ab eo cras non discedens, simile quid sine dubio lucraberis. Hæc autem est magna prudentiæ pars, qua homo ex præteritis futura æstimat, & ex bonis, quæ iam quasi manu tetigit, ad alia similia acquirenda se munit.

Ecc. 11. 24.

Hugo. in lib. 1. de disciplina.

Prov. 27. 16.

De quibus fieri debeat particulare examen.

CAPVT XIII.

MATERIA Circa quam examen particulare versari debeat, ex supra dictis satis perspicua est, quia omne vitium, omnis defectus, omnis passio, aut sensum, aut vitium animæ immortificatione, & omnis virtus eius materia est. Diuerso tamen modo hæc in examen cadunt: mala enim examini subdantur, vt euellantur; passiones, & sensus, & vires animæ, vt ab eis, quod vitiosum est, eradicetur: virtutes, vt de nouo acquirantur, aut iam acquisitæ ad debitum perueniant augmentum. Quod ex parte significatum est in illo ministerio dato à Domino, Ieremîæ: Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, &

Ierem. 1. 10.

dissoles,